

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสังคมประการหนึ่งที่ทุกๆ ประเทศกำลังเผชิญไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนาก็คือ “จำนวนผู้สูงอายุ” ที่ทวีจำนวนมากขึ้น จากสถิติจำนวนผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. 2559 ทั่วโลกมีประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ประมาณ 929 ล้านคน จากประชากรโลกทั้งหมด 7,433 ล้านคน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559) สำหรับประเทศไทยไม่ต่างจากประเทศอื่น ๆ เพราะจำนวนผู้สูงอายุของประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ในปี พ.ศ. 2533 มีจำนวน 4,017,000 คน คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรรวมเท่ากับ 7.36 ในปี พ.ศ. 2543 จำนวน 5,838,000 คน คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรรวมเท่ากับ 9.38 (ประชากรทั้งสิ้น 61,878,746 คน) พ.ศ. 2553 จำนวน 8,011,000 คน คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรรวมเท่ากับ 11.89 (ประชากรทั้งสิ้น 63,878,267 คน) และปี พ.ศ. 2563 จำนวน 12,272,000 คน คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรรวมเท่ากับ 17.51¹ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) การที่ประเทศไทยมีผู้สูงอายุทวีจำนวนมากขึ้นนี้ เป็นผลมาจากความเจริญทางการแพทย์ที่ส่งผลให้คนมีอายุยืนยาวขึ้นและการรอดชีพของทารกเพิ่มสูงมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554) ได้กล่าวถึงปัญหาการมีประชากรสูงอายุไว้ว่า การมีจำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยประเทศไทยมีระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น ในการเตรียมรองรับการดูแลผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ทั้งนี้ เมื่อโครงสร้างประชากร เริ่มขยับไปสู่การมีประชากรสูงอายุมากขึ้นเรื่อย ๆ สัดส่วนของประชากรวัยทำงานที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ ก็จะลดน้อยลง การศึกษาอัตราการเป็นภาระวัยสูงอายุซึ่งคำนวณโดยการหารจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปี และมากกว่า ด้วยจำนวนประชากรในวัยแรงงาน (อายุ 15 – 59 ปี) แสดงว่า ในปี พ.ศ. 2533 มีประชากรวัยแรงงาน 10 คน ทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุ 1 คน (อัตราการเป็นภาระวัยสูงอายุเท่ากับ 0.12) และยังมีการประมาณการว่า ในปี พ.ศ. 2563 ภาระของประชากรวัยแรงงานในการดูแลผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้น เพราะประชากรวัยแรงงาน ประมาณ 4 คน จะต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุอย่างน้อย 1 คน (อัตราการเป็นภาระวัยสูงอายุเท่ากับ .2350) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น เป็นนัยสำคัญที่ส่งผลต่อการลดลงของรายได้เฉลี่ยประชากร การออม

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไม่ระบุจำนวนประชากรไทยโดยรวมในปี พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยจึงไม่ได้ระบุจำนวนประชากรรวมไว้ในรายงานวิจัยฉบับนี้

การลงทุน รวมถึงรายจ่ายภาครัฐที่เพิ่มขึ้น ในด้านการประกันสังคม สุขภาพอนามัย และสวัสดิการผู้สูงอายุ นอกจากนี้ในด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในลักษณะนี้ ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีสมาชิกของครอบครัวที่จะทำหน้าที่ในการให้การดูแลผู้สูงอายุน้อยลง จากผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) ยังพบว่าสัดส่วนของประชากรสูงอายุโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจนกล่าวคือ สัดส่วนของผู้สูงอายุวัยปลายจะเพิ่มจากประมาณร้อยละ 12.7 ของประชากรสูงอายุทั้งหมดเป็นเกือบ 1 ใน 5 ของประชากรสูงอายุซึ่งการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุวัยปลายนี้จะสะท้อนถึงการสูงอายุขึ้นของประชากรสูงอายุและนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ

โดยเมื่อประชากรสูงอายุของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารประเทศ ภาครัฐไทยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและมีการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตลอดจนเร่งรัดให้กระทรวง กรมต่าง ๆ จัดบริการสาธารณะให้ เป็นไปตามแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2525-2544 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545-2564 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 โดยแผนนี้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมและส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด กรณีตกอยู่ในภาวะที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น ครอบครัวและชุมชนจะต้องเป็นด่านแรกที่จะต้องเกื้อกูลให้ผู้สูงอายุอยู่ได้ในชุมชนอย่างมีคุณภาพ โดยมีสวัสดิการจากรัฐเป็นระบบเสริม (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553) มุมมองตามแผนฉบับนี้ จึงจำเป็นต้องมีการนำศักยภาพของผู้สูงอายุออกมาใช้ประโยชน์ เช่น การเป็นวุฒิสภา อย่างไรก็ตามการเป็นอาสาสมัครในการทำงานเพื่อสังคมยังไม่เป็นที่นิยมนักในหมู่ผู้สูงอายุ ดังจะเห็นได้จากการสำรวจประชากรสูงอายุในปี พ.ศ. 2550 พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้ากิจกรรมกลุ่ม มีเพียงร้อยละ 1.9 เท่านั้นที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพและเพียงประมาณร้อยละ 21 ของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ สำหรับกิจกรรมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมมากที่สุดกว่าร้อยละ 70 คือ กิจกรรมของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานรื่นเริงตามเทศกาล เช่น วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้ามาทำประโยชน์ให้กับสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญและท้าทายอย่างยิ่ง (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553)

จากจำนวนผู้สูงอายุที่เข้ามาเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตามทีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติได้สำรวจไว้แล้ว เมื่อพิจารณาชมรมผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนกับสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 23,040 แห่งทั่วประเทศ พบว่า ยอดชมรมผู้สูงอายุที่มีการดำเนินงานจริงมีเพียง 10,470 แห่ง หรือชมรมที่สามารถดำเนินการได้จริงแค่ครึ่งหนึ่งเท่านั้น ในจำนวนชมรมผู้สูงอายุที่ดำเนินการนั้นพบว่า โครงสร้างชมรมมีชื่อชมรมซ้ำซ้อนกับชมรมสมาคมอื่น เช่น สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ หรือ องค์กรอื่นๆ ในชุมชนทำให้การดำเนินงานทับซ้อนกัน ส่วนลักษณะการก่อตั้งชมรมนั้น เกิดจากแกนนำเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล สถานีอนามัยจำนวนร้อยละ 37.5 ผู้สูงอายุในชุมชนร้อยละ 34.8

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 10 ผู้ใหญ่บ้านร้อยละ 4.9 เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมร้อยละ 3.0 โดยการก่อตั้งกว่าร้อยละ 91 มีเป้าหมายเพื่อดูแลสุขภาพ และร้อยละ 80 เพื่อพบปะสังสรรค์ นอกจากนี้ การก่อตั้งชมรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงปี 2544-2550 ปัจจัยที่ส่งผลให้ชมรมผู้สูงอายุไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้หรืออ่อนแอขึ้นเกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างกรรมการ ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกเอง รวมไปถึงขาดงบประมาณ และความโปร่งใสในการดำเนินการ ชมรมผู้สูงอายุบางแห่งจัดหางบประมาณดำเนินการได้เพียง 1,000-2,000 บาทต่อปี ทั้ง ๆ ที่จำเป็นต้องมีงบประมาณในการจัดกิจกรรมจำนวน 10,000-50,000 บาทต่อปี งบประมาณของชมรมผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ซึ่งการหางบประมาณส่วนใหญ่มาจากการจัดทอดผ้าป่าและขอสนับสนุนงบดำเนินการเป็นรายโครงการจากกองทุนผู้สูงอายุและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นต้น (ศศิพัฒน์ ยอดเพชรและคณะ, 2555) นอกจากนั้นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุที่มีอยู่กลับถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิกหรือเข้าร่วมกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้ชมรมที่อ่อนแออยู่แล้ว กลับอ่อนแอไปมากกว่าเดิม

ดังนั้น การพัฒนาประสิทธิผลของชมรมผู้สูงอายุเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุคู่ขนานไปกับการทำหน้าที่องค์การภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสถานการณ์การปฏิรูประบบราชการไทยในปัจจุบันที่มุ่งปรับบทบาทภาครัฐจากผู้ดำเนินการเองมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะมากขึ้น โดยแนวคิดการประเมินประสิทธิผลขององค์กรมี 4 แนวทางด้วยกัน ได้แก่ 1) การประเมินประสิทธิผลในแง่ของเป้าหมาย 2) การประเมินประสิทธิผลในแง่ของระบบทรัพยากร 3) การประเมินประสิทธิผลในแง่กระบวนการภายใน และ 4) การประเมินประสิทธิผลในแง่กลุ่มยุทธศาสตร์หรือความสามารถในการเอาชนะใจผู้มีอิทธิพล (Cameron, 1981: 3-5) นอกจากนั้น การประเมินประสิทธิผลขององค์กรยังมีอีก 2 วิธีการ ได้แก่ การ Benchmarking และการประเมินตามแนวทางใหม่ที่เรียกว่า Balanced Scorecard โดยองค์การภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนนำแนวคิดการประเมินประสิทธิผลที่เรียกว่า Balanced Scorecard ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Daft, 2010 : 121-123) ประโยชน์ของการนำแนวคิด Balanced Scorecard มาใช้จึงเป็นการกำหนดกรอบการทำงาน เป็นแนวทางสำหรับการวัดผลการปฏิบัติงานขององค์กรทั้งหมด ตลอดจนเป็นพื้นฐานที่ทำให้เห็นภาพรวมขององค์กรเป็นภาพใหญ่ (Olson and Slater, 2002)

นักวิชาการ เช่น Banks (2013) Cooper (2010) ระบุว่าองค์กรจะมีประสิทธิผลได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร นอกจากนั้นงานวิจัยของ Walz (1995) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรกับประสิทธิผลขององค์กร โดยพบว่า พฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรในด้านการให้ความช่วยเหลือมีผลต่อประสิทธิผลมากที่สุด ตามด้วยพฤติกรรมความเป็นสมาชิกด้านการให้ความร่วมมือและด้านความอดทนอดกลั้น โดยมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับประสิทธิผลขององค์กร นอกจากนั้นยังพบว่า ปัจจัยความผูกพัน

ต่อองค์การมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์การเช่นกัน ดังเช่นงานของ Wills (2013) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับประสิทธิผลในการทำงานและตรวจสอบว่าอายุ เพศและประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันขององค์การและประสิทธิผลในการทำงานหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า ความผูกพันต่อองค์การกับประสิทธิผลมีความสัมพันธ์กัน และพบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับความผูกพันต่อองค์การและประสิทธิผลในการทำงาน นอกจากนี้ นักวิชาการยังพบว่า ความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (Podsakoff, MacKenzie และ Bommer ,1996; Meyer et al.,2002; Peng และ Chiu, 2010; Salehi และGholtash, 2011; Zheng et al. ,2011; Rurkkhum และ Bartlett, 2012; สิทธิภาพรรณ ลีภัยเจริญ, 2014)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่งมีสาเหตุหลักประการหนึ่งมาจากสมาชิก การวิจัยเรื่อง “ความผูกพันและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย” จึงเป็นการวิจัยที่จะนำไปสู่การค้นหาช่องว่างประสิทธิผลชมรมผู้สูงอายุ และศึกษาปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์การ ปัจจัยการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิผลของชมรมผู้สูงอายุในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนผลของการวิจัยที่ได้จะนำไปสู่การส่งเสริมความผูกพันและการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุในประเทศไทยต่อไป

2. คำถามการวิจัย

- 1) ความผูกพันของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรม พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของชมรม และประสิทธิผลการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยอยู่ในระดับใด
- 2) ตัวแปรภายนอกที่สังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านอารมณ์ 2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการคงอยู่ และ 3) ตัวแปรสังเกตได้ด้านบรรทัดฐาน เป็นองค์ประกอบของความผูกพันต่อชมรมผู้สูงอายุซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอกหรือไม่
- 3) ตัวแปรแฝงภายนอกจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการให้ความช่วยเหลือ 2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการสำนึกในหน้าที่ 3) ตัวแปรสังเกตได้ด้านความอดทนอดกลั้น 4) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการคำนึงถึงผู้อื่น และ 5) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการให้ความร่วมมือ เป็นองค์ประกอบของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุหรือไม่
- 4) ตัวแปรภายในที่สังเกตได้จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการตอบสนองความต้องการของสมาชิก 2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการจัดการของชมรม 3) ตัวแปรสังเกตได้

ด้านการเงินของชมรม และ 4) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการเติบโตของชมรม เป็นองค์ประกอบของ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายในหรือไม่

5) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมีอิทธิพลต่อความ แปรปรวนของประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือไม่

6) ความผูกพันต่อชมรมผู้สูงอายุและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุมี อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยหรือไม่

7) โมเดลสมการโครงสร้างของความผูกพันและการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุส่งผล ต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยมีความสอดคล้องกับข้อมูลประจักษ์ หรือไม่

8) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุประกอบด้วยอะไรบ้าง

9) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย เป็นอย่างไร

10) คู่มือการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยเป็น อย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความผูกพันและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่อชมรม ผู้สูงอายุ ระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุ และระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรม ผู้สูงอายุในประเทศไทย

2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันของความผูกพันของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรม ผู้สูงอายุต่อชมรมผู้สูงอายุ องค์ประกอบเชิงยืนยันของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุ และ องค์ประกอบเชิงยืนยันของประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย

3) เพื่อศึกษาความแปรปรวนของความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของ ชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยที่เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรม ผู้สูงอายุ

4) เพื่อศึกษาและยืนยันความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย

- 5) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย
- 6) เพื่อเสนอแนวทางในพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย
- 7) เพื่อจัดทำคู่มือการพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความผูกพันต่อชมรมผู้สูงอายุ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของชมรมผู้สูงอายุส่งผลต่อประสิทธิผลของชมรมผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรโดยใช้แนวคิดของ Allen และ Mayer (1990) ประกอบด้วย ความผูกพันต่อองค์กรแสดงออกใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ด้านอารมณ์ ด้านบรรทัดฐาน และด้านการคงอยู่ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของชมรมผู้สูงอายุใช้แนวคิดของ Organ (1988, 1990) ซึ่งเป็นการศึกษาระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินการของชมรมผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือ การคำนึงถึงผู้อื่น ความอดทนอดกลั้น การสำนึกในหน้าที่ และการให้ความร่วมมือ

สำหรับประสิทธิผลของชมรมผู้สูงอายุศึกษาตามแนวคิด Balanced Scorecard ของ Kaplan และ Norton (2001) ประกอบด้วยการวัดใน 4 มิติ คือ 1) ด้านการตอบสนองความต้องการของสมาชิก 2) ด้านการจัดการของชมรม 3) ด้านการเงินของชมรม และ 4) ด้านการเติบโตของชมรม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวน 2,607,000 คน จากชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศจำนวน 18,895 ชมรม (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2555)

ทั้งนี้จำนวนผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศนั้น มาจากการคำนวณตัวเลขการคาดการณ์ของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ (2554) ว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมและร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุมีย้อยละ 23.7 จากจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยในปี 2559 ที่มีจำนวน 11 ล้านคน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559) สำหรับระยะเวลาในการวิจัยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2561 ถึง มิถุนายน 2562

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “ความผูกพันและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย” เป็นการทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรกับประสิทธิภาพขององค์กร ทำให้ได้มุมมองของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่อการดำเนินการของชมรมผู้สูงอายุ ทราบจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของชมรมผู้สูงอายุ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็นองค์การภาคประชาชนอันเป็นที่รวมของผู้สูงอายุนั้น สามารถเป็นองค์การในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและทำประโยชน์ให้กับชุมชน โดยชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็งนี้จะกลายเป็นกลไกในการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็ง ตลอดจนการวิจัยครั้งนี้ยังทำให้ได้คู่มือในการพัฒนาประสิทธิภาพของชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางให้ชมรมผู้สูงอายุใช้เป็นแนวทางการดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของชมรมต่อไป

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย หมายถึง ตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแปรเหตุของการวิจัย โดยเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแปลง จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทิศทางเดียวกัน (การแปรตามกัน) หรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทิศทางตรงกันข้ามกัน (การผันแปร/แปรผกผัน) ก็ได้ โดยในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ตัวแปรภายนอกที่สังเกตได้จำนวน 8 ตัวแปร ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ความผูกพันของผู้สูงอายุต่อชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านอารมณ์ 2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านบรรทัดฐาน และ 3) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการคงอยู่ และตัวแปรอิสระหรือตัวแปรภายนอกที่สังเกตได้จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการให้ความช่วยเหลือ 2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการสำนึกในหน้าที่ 3) ตัวแปรสังเกตได้ด้านความอดทนอดกลั้น 4) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการคำนึงถึงผู้อื่น และ 5) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการให้ความร่วมมือ

2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย ประกอบด้วยการวัดใน 4 มิติ หรือตัวแปรที่สังเกตได้จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการตอบสนองความต้องการของสมาชิก

2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการจัดการของชมรม 3) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการเงินของชมรม และ 4) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการเติบโตของชมรม

3) ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ตัวแปรอิสระซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะและสภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 9 ตัวแปรได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ศาสนา 4) สถานภาพสมรส 5) ระดับการศึกษา 6) การอ่านออกเขียนได้ 7) อาชีพก่อนอายุ 60 ปี 8) อาชีพในปัจจุบัน และ 9) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความแปรปรวนของความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย หมายถึง ตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งเป็นตัวแปรเหตุที่มีผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยเกิดความแตกต่างกัน

5) ชมรมผู้สูงอายุ หมายถึง องค์การภาคประชาชนที่มีบทบาทในการพัฒนาระบบงานผู้สูงอายุ ในที่นี้ชมรมผู้สูงอายุ หมายถึง การรวมตัวกันของผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป ทั้งหญิงและชาย และผู้ที่มีอายุระหว่าง 25-59 ปี ไม่เกิน 1 ใน 4 ของสมาชิกที่มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ให้สมาชิกมาพบปะสังสรรค์ ดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย รักใคร่ สามัคคี เบิกบาน หายเหงาและมีความสุข โดยมีการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพ เสริมรายได้ กิจกรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมการกุศลและกิจกรรมสวัสดิการชุมชน